

A NAGYSZEBENI JOGAKADÉMIA TANÁRAI (1844–1884) REKONSTRUKCIÓS KÍSÉRLET

Az alábbi adattár – tudomásunk szerint – az első kísérlet arra, hogy rekonstruáljuk a nagyszebeni jogakadémia tanári karának összetételét az intézmény fennállásának valamivel több, mint négy évtizede alatt. Az összeállítás a rendelkezésre álló nyomtatott és levéltári forrásokon alapul.

Az intézmény története három különböző szakaszra osztható. Az első szakaszban (1844–1848) a jogakadémiát az *Universitas Saxonum* finanszírozta, és a szász evangélikus egyház főegyháztanácsa felügyelte. A magyar szabadságharc leverése után a jogakadémiát az erdélyi neoabszolutista átszervezés során állami intézménnyé, „Nagyszebeni Császári és Királyi Jogakadémiává” alakították át. Ezt az időszakot nevezhetjük a jogakadémia fénykorának (1849–1867), amely alatt a tantestület kedvező anyagi feltételek mellett dolgozhatott. Az intézmény történetének utolsó szakaszában, az osztrák-magyar kiegyezés után az immár „Királyi Jogakadémia” a magyar kultuszminisztérium felügyelete alá került, amivel – a főként politikai okokból történő megszűnéséig¹ – mind anyagilag, mind személyi állományát tekintve az ország legjobban felszerelt jogakadémiája volt.²

A témával foglalkozó szakirodalomban még nem történt kísérlet a nagyszebeni jogakadémián dolgozó tanárok minél teljesebb jegyzékének összeállítására, pedig egy ilyen jegyzék több szempontból is segítheti a kutatást: hozzájárulhat a mindenkori curriculum rekonstruálásához, lehetővé teheti a professzorok életrajzának kiegészítését, és információt nyújthat az intézmény fenntartóinak személyzeti politikájáról az akadémia történetének különböző időszakaiban.

A következőkben a jogakadémia tanárait anciennitás alapján soroljuk fel, lehetőség szerint utalva nagyszebeni tevékenységük előtti és utáni pályafutásukra, előléptetéseikre és az általuk oktatott tantárgyakról rendelkezésre álló adatokra.³

1. Müller, Johann Gottfried (1796–1881) dr. jur., dr. phil.⁴

előtte:	ügyvéd Pesten
a jogakadémián:	1844–1870
1844–1856	prof. természetjog, állam- és nemzetközi jog, római jog, általános büntetőjog, szász magánjog és szász bírósági rendtartás
1856	protestáns egyházjog (suppl.)
1856–1860	római jog
1860–1870	etika, protestáns egyházjog, jogbölcselet

¹ Ehhez P. SZABÓ Béla, „Miniszteri előterjesztés a nagyszebeni királyi jogakadémia megszüntetése tárgyában I. Ferenc József előtt és annak parlamenti előzményei”, *Gerundium - Egyetemtörténeti Közlemények* 3, 1–2. sz. (2012). 74–104. További irodalom: Günter H. TONTSCH, „Die Rechtsakademie zu Sibiu (Hermannstadt)”, *Studia Univ. Babeş-Bolyai, Seria Jurisprudentia*, (1969): 98–102; Udo Wolfgang ACKER, „Zur Geschichte der Hermannstädter Rechtsakademie (1844–1887)”, *Zeitschrift für Siebenbürgische Landeskunde* 1, 2. sz. (1978), 120–129; Monica VLAICU, „Die Hermannstädter Rechtsakademie und ihre rumänischen Studenten”, *Forschungen zur Volks- und Landeskunde* 31, 1. sz. (1988): 30–39.

² További irodalom: Günter H. TONTSCH, „Die Rechtsakademie zu Sibiu (Hermannstadt)”, *Studia Univ. Babeş-Bolyai, Seria Jurisprudentia*, (1969): 98–102; Udo Wolfgang ACKER, „Zur Geschichte der Hermannstädter Rechtsakademie (1844–1887)”, *Zeitschrift für Siebenbürgische Landeskunde* 1, 2. sz. (1978), 120–129; Monica VLAICU, „Die Hermannstädter Rechtsakademie und ihre rumänischen Studenten”, *Forschungen zur Volks- und Landeskunde* 31, 1. sz. (1988): 30–39.

³ A gyakoribb rövidítések: adj. = adjunktus; cs. k. = császári és királyi; doc. = docens; k. = királyi; prof. = rendes tanár; rk. prof. = rendkívüli tanár; suppl. = helyettes.

⁴ Joseph TRAUSCH, *Schriftsteller-Lexikon oder biographisch-literarische Denk-Blätter der Siebenbürger Deutsche* 2 (Kronstadt: Gött, 1870), 451–455. Friedrich SCHULLER, *Schriftsteller-Lexikon der Siebenbürger Deutschen* 4 (Hermannstadt: Krafft, 1902), 313. SZINNYEI József, *Magyar írók élete és munkái* 9 (Budapest: Hornyánszky, 1903), 448–451. *Allgemeine Deutsche Biographie* 22 (Leipzig: Duncker & Humblot, 1885), 553–554.

- utána: nyugállomány
2. **Hann, Friedrich** (1817–1852)⁵
- előtte: politikus
- a jogakadémián: 1844–1848
- 1844–1848 prof. magyar üzleti levelezés, magyar szónoklattan, kettős könyvelés
- utána: hivatalnok Bécsben
3. **Schmidt, Heinrich** (1815–1870)⁶
- előtte: nevelő
- a jogakadémián: 1844–1870
- 1844–1853 prof. a kamarai tudományok enciklopédiája, bányajog, nemzetgazdaságtan, államgazdaságtan, pénzügytan, politika, rendészet és statisztika
- 1853–1856 államtudományok
- 1856–1870 államtudományok és bányajog
- utána: elhunyt
4. **Zimmermann, Joseph Andreas** (1810–1897)⁷
- előtte: a nagyszzebeni evangélikus gimnázium tanára
- a jogakadémián: 1844–1850
- 1844–1850 prof. erdélyi jogtörténet és oklevéltan, erdélyi állam- és egyházjog, magyar magánjog és magyar bírósági rendtartás
- utána: a bécsi kultuszminisztérium miniszteri titkára (1852)
5. **Benigni v. Mildenberg, Joseph** (1782–1849)⁸
- előtte: nyugalmazott cs. k. tábori hadititkár
- a jogakadémián: 1844–1849
- 1844–1849 rk. prof. osztrák polgári-, büntető- és váltójog, osztrák bírósági rendtartás
- utána: elhunyt
6. **Badewitz, Karl** (?–?)⁹
- előtte: vívómester
- a jogakadémián: 1848–1858
- 1848–1858 tanár testnevelés és vívás

⁵ TRAUSCH, *Schriftsteller-Lexikon...*, 2, 69–70. SZINNYEI József, *Magyar írók élete és munkái* 4 (Budapest: Hornyánszky, 1896), 432–433. *Allgemeine Deutsche Biographie* 10 (Leipzig: Duncker & Humblot, 1879), 520–521.

⁶ Joseph TRAUSCH, *Schriftsteller-Lexikon oder biographisch-literarische Denk-Blätter der Siebenbürger Deutsche* 3 (Kronstadt: Gött, 1871), 205–207. SZINNYEI József, *Magyar írók élete és munkái* 12 (Budapest: Hornyánszky, 1908), 483–484. Constant von WURZBACH, *Biographisches Lexikon des Kaiserthums Österreich: enthaltend die Lebensskizzen der denkwürdigen Personen, welche 1750 bis 1850 im Kaiserstaate und in seinen Kronländern gelebt haben* 30 (Wien: Zamarski et al., 1875), 256–258.

⁷ SCHULLER, *Schriftsteller-Lexikon...*, 4, 528–534. Constant von WURZBACH, *Biographisches Lexikon des Kaiserthums Österreich: enthaltend die Lebensskizzen der denkwürdigen Personen, welche 1750 bis 1850 im Kaiserstaate und in seinen Kronländern gelebt haben* 60 (Wien: Zamarski et al., 1891), 126–127. SZINNYEI József, *Magyar írók élete és munkái* 14 (Budapest: Hornyánszky, 1914), 1863–1864.

⁸ Joseph TRAUSCH, *Schriftsteller-Lexikon oder biographisch-literarische Denk-Blätter der Siebenbürger Deutsche* 1 (Kronstadt: Gött, 1868), 95–103. *Österreichisches Biographisches Lexikon 1815–1950* 2 (Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, 1958), 69. DOI:10.1553/0x00280fbe. *Siebenbürgischer Volkskalender* 1845–1847. (Nevezett periodika szabály szerint minden évben közölte a jogakadémia tanári karának összetételét. Ezen forrás esetében csak azon évfolyam számát adjuk meg, amelyben az adott tanárt feltüntették.)

⁹ TRAUSCH, *Schriftsteller-Lexikon...*, 1, 41–43. *Siebenbürgischer Volkskalender* 1857.

utána: ?

7. **Harum, Peter** (1825–1875)¹⁰ dr. phil., dr. jur.

előtte: gyakornok az Udvari Kamarai Ügyészségnél Bécsben

a jogakadémián: 1850–1852

1850–1852 prof. osztrák magánjog és eljárásjog

utána: a magánjog egyetemi tanára Pesten (1852–1861), Innsbruckban (1861–1870), Bécsben (1870–1875)

8. **Bayer, Johann** (?–?)¹¹ dr. jur., dr. phil.

előtte: pénzügyminisztériumi segédfogalmazó

a jogakadémián: 1850–1855

1850–1855 prof. osztrák közigazgatási- és pénzügyi törvénytudomány

utána: a pozsonyi jogakadémia tanára (1855)

9. **Schuler von Libloy, Friedrich** (1827–1900)¹²

előtte: bírósági gyakornok Grácban

a jogakadémián: 1851–1875

1851/52– rk. prof. erdélyi jogtörténet, oklevéltan, szász magánjog és
1856 eljárásjog

1856–1857 erdélyi jogtörténet, erdélyi szász statútumjog (suppl.:
erdélyi magyar magánjog)

1857–1861 prof. erdélyi jogtörténet, erdélyi szász statútumjog, erdélyi
magyar magánjog

1861–1869 erdélyi jogtörténet, magyar és szász magánjog, német
birodalom- és jogtörténet

1870–1871 erdélyi jogtörténet, magyar és szász magán- és eljárásjog,
magyar államjog, német birodalom- és jogtörténet

1871–1874 nemzetgazdaságtan, protestáns egyházjog, német
birodalom- és jogtörténet

1874–1875 nemzetgazdaságtan, pénzügytudomány és magyar
pénzügyi jog, európai jogtörténet

utána: czernowitzi egyetemi tanár – német jog, nemzetközi jog (1875–1896)

10. **Sentz, Alois** (1823–1887)¹³ dr. jur.

¹⁰ Österreichisches Staatsarchiv Haus-, Hof-, und Staatsarchiv (ÖStA HHStA) Kabinettsarchiv Kabinettskanzlei Vorträge MRZ 342/1850. Constant von WURZBACH, *Biographisches Lexikon des Kaiserthums Österreich: enthaltend die Lebensskizzen der denkwürdigen Personen, welche 1750 bis 1850 im Kaiserstaate und in seinen Kronländern gelebt haben* 8 (Wien: Zamarski et al., 1862), 20. *Österreichisches Biographisches Lexikon...*, 2, 198. DOI:10.1553/0x00281c70. *Allgemeine Deutsche Biographie* 10 (Leipzig: Duncker & Humblot, 1879), 722.

¹¹ ÖStA HHStA Kabinettsarchiv Kabinettskanzlei Vorträge MRZ 4066/1850, MCZ 2254/1855. *Siebenbürgischer Volkskalender* 1853–1855.

¹² ÖStA HHStA Kabinettsarchiv Reichsrat 1857: 903, 1857: 1054. TRAUSCH, *Schriftsteller-Lexikon...*, 3, 229–240. SCHULLER, *Schriftsteller-Lexikon...*, 4, 390–391. Constant von WURZBACH, *Biographisches Lexikon des Kaiserthums Österreich: enthaltend die Lebensskizzen der denkwürdigen Personen, welche 1750 bis 1850 im Kaiserstaate und in seinen Kronländern gelebt haben* 32 (Wien: Zamarski et al., 1876), 149–152. *Österreichisches Biographisches Lexikon 1815–1950* 11 (Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, 1998), 319–320. DOI:10.1553/0x002846b9. SZINNYEI, *Magyar írók...*, 12, 637–640. *Magyarország tiszti cím- és névtára 1873* (Budapest: Athenaeum, 1874), 157. *Magyarország tiszti cím- és névtára 1875* (Budapest: Athenaeum, 1875), 137.

¹³ ÖStA HHStA Kabinettsarchiv Reichsrat 1852: 130. TRAUSCH, *Schriftsteller-Lexikon...*, 3, 296–297. SCHULLER, *Schriftsteller-Lexikon...*, 4, 432–433. Constant von WURZBACH, *Biographisches Lexikon des Kaiserthums Österreich: enthaltend die Lebensskizzen der denkwürdigen Personen, welche 1750 bis 1850 im Kaiserstaate und in seinen Kronländern gelebt haben* 34 (Wien: Zamarski et al., 1877), 130–131. SZINNYEI, *Magyar írók...*, 12, 919–920. *Siebenbürgischer Volkskalender* 1853–1887. *Pesti*

előtte: cs. k. államügyész-helyettes Brünnben
 a jogakadémián: 1852–1887
 1852–1856 prof. osztrák büntetőjog és osztrák bírósági eljárás
 1856–1875 büntetőjog, illetve peres és perenkívüli bírósági eljárás
 1875–1887 peres és perenkívüli bírósági eljárás, illetve kereskedelmi- és váltójog
 utána: nyugállomány

11. **Seitz, Josef** (?–?)¹⁴

előtte: a nagyszebeni reáliskola tanára
 a jogakadémián: 1852?–1861
 1852?–1861 doc. államszámviteltan
 utána: a nagyszebeni reáliskola tanára

12. **Grimm, Josef A.** (1818–1877)¹⁵ dr. jur.

előtte: az erdélyi polgári és katonai kormányzás referense
 a jogakadémián: 1852–1855
 1852–1855 prof. polgári törvénykönyv, kereskedelmi- és váltójog
 utána: cs. k. helytartósági tanácsos Erdélyben, majd Prágában

13. **Czuczor János** (?–?)¹⁶

előtte: ?
 a jogakadémián: 1855
 1855 adj. (suppl.) általános polgári törvénykönyv, kereskedelmi- és váltójog
 utána: ?

14. **Krainz, Josef** (1821–1875)¹⁷ dr. jur.

előtte: a leibachi (ljubljanai) pénzügyi ügyészség segédreferense
 a jogakadémián: 1855–1870
 1855–1870 prof. osztrák magán, kereskedelmi- és váltójog
 utána: a magánjog egyetemi tanára Innsbruckban (1870–1871), Prágában (1871–1875)

15. **Ritter von Mor, Victor** (1828–1907)¹⁸ dr. jur.

előtte: pénzügyi tisztviselő Zágrábban
 a jogakadémián: 1856–1872
 1856–1862 prof. osztrák pénzügyi- és közigazgatási törvénytudomány

Napló, 1852. máj. 11. *Magyarország tiszti cím- és névtára 1873*, 157. *Magyarország tiszti cím- és névtára 1875*, 137. *Magyarország tiszti cím- és névtára 1879* (Budapest: Athenaeum, 1879), 144. *Magyarország tiszti cím- és névtára 1884* (Budapest: Pesti Könyvnyomda, 1884), 266. *Magyarország tiszti cím- és névtára 1886* (Budapest: Pesti Könyvnyomda, 1886), 327. *Magyarország tiszti cím- és névtára 1887* (Budapest: Pesti Könyvnyomda, 1887), 327.

¹⁴ *Siebenbürgischer Volkskalender* 1853–1862.

¹⁵ ÖStA HHStA Kabinettsarchiv Reichsrat 1852: 130. TRAUSCH, *Schriftsteller-Lexikon...*, 2, 34–38. SCHULLER, *Schriftsteller-Lexikon...*, 4, 156.

¹⁶ ÖStA HHStA Kabinettsarchiv Kabinettskanzlei Vorträge MCZ 2978/1855. *Siebenbürgischer Volkskalender* 1855.

¹⁷ ÖStA HHStA Kabinettsarchiv Kabinettskanzlei Vorträge MCZ 2978/1855. *Österreichisches Biographisches Lexikon 1815–1950* 4 (Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, 1968), 195. DOI:10.1553/0x00282430. Gerhard OBERKOFER, „Krainz Josef”, in *Juristen in Österreich 1200–1980*, Hrsg. Wilhelm BRAUNEDER (Wien: Orac, 1987), 169–171.

¹⁸ Victor Max Mor zu Sunnegg und Morberg. *Österreichisches Biographisches Lexikon 1815–1950* 6 (Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, 1975), 365. DOI:10.1553/0x002830ea. *Siebenbürgischer Volkskalender* 1856–1870.

1863–1872 pénzügyi törvénytudomány és statisztika, kánonjog
utána: a pénzügyi jog egyetemi tanára Prágában (1873–1890)

16. **Zieglauer Edler von Blumenthal, Ferdinand** (1829–1906)¹⁹ dr. jur.

előtte: doktorjelölt Bécsben
a jogakadémián: 1856–1875
1856–1862 rk. prof. osztrák történelem
1862–1873 prof. osztrák történelem
1873–1875 magyar állam- és jogtörténet, etika és kánonjog
1875 magyar állam- és jogtörténet, művelődéstörténet és egyházjog
utána: az osztrák történelem egyetemi tanára Czernowitzban (1875–1900)

17. **Pfaff, Leopold** (1837–1914)²⁰ dr. jur.

előtte: habilitáns Bécsben
a jogakadémián: 1861–1869
1861–1862 adj. (suppl.) római jog és hűbérjog
1863–1869 prof. római jog és hűbérjog
utána: a magánjog egyetemi tanára Innsbruckban (1869–1872), Bécsben (1872–1905)

18. **Ratzek, Alexander** (?–?)²¹

előtte: számviteli tanácsos a cs. k. államszámvitelnél
a jogakadémián: 1863–1869
doc. államszámviteltan
utána: ?

19. **Farkas Lajos** (1841–1921)²²

előtte: a nagyszzebeni pénzügyi ügyészség referense
a jogakadémián: 1869–1872
1869–1872 suppl. római jog és hűbérjog
1872 rk. prof. római jog és a jelenleg hatályos magyar magánjog
utána: a római jog egyetemi tanára Kolozsvárt (1872–1915)

20. **Kovács József** (?–?)²³

¹⁹ TRAUSCH, *Schriftsteller-Lexikon...*, 3, 533–534. SCHULLER, *Schriftsteller-Lexikon...*, 4, 533–523. WURZBACH, *Biographisches Lexikon...*, 60, 43–44. SZINNYEI, *Magyar írók ...*, 14, 1829–1830. *Magyarország tisztí cím- és névtára 1873*, 157. *Magyarország tisztí cím- és névtára 1875*, 137. *Magyarország tisztí cím- és névtára 1879* (Budapest: Athenaeum, 1879), 144. *Magyarország tisztí cím- és névtára 1884* (Budapest: Pesti Könyvnyomda, 1884), 266. *Magyarország tisztí cím- és névtára 1886* (Budapest: Pesti Könyvnyomda, 1886), 327. *Magyarország tisztí cím- és névtára 1887* (Budapest: Pesti Könyvnyomda, 1887), 327.

²⁰ SCHULLER, *Schriftsteller-Lexikon...*, 4, 335–339. Gerhard OBERKOFER, „Leopold Pfaff”, in *Juristen in Österreich 1200–1980*, Hrsg. Wilhelm BRAUNEDER (Wien: Orac, 1987), 199–201. SZINNYEI József, *Magyar írók élete és munkái* 10 (Budapest: Hornyánszky, 1905), 1106–1108. P. SZABÓ Béla, „A századforduló jelentős osztrák magánjogásának, Leopold Pfaffnak nagyszzebeni professzorsága (1861–1868)”, in *Jogtörténeti Parerga II. Ünnepi tanulmányok Mezey Barna 65. születésnapja tiszteletére*, szerk. GOSZTONYI Gergely és RÉVÉSZ T. Mihály (Budapest: ELTE Eötvös Kiadó, 2018), 219–227.

²¹ *Siebenbürgischer Volkskalender* 1863–1869.

²² KOLOSVÁRY Bálint, *Farkas Lajos I. tag emlékezete* (Budapest: MTA, 1928). SZINNYEI József, *Magyar írók élete és munkái* 3 (Budapest: Hornyánszky, 1894), 181–182. GULYÁS Pál, *Magyar írók élete és munkái* 8 (Budapest: Argumentum, 1992), 331. *Budapesti Közlöny* 1872. febr. 16., 1. HAMZA Gábor, „Farkas Lajos, a római jogász (1941–1921)”, *Magyar Tudomány* 166, 4. sz. (2005): 467–472.

²³ *Siebenbürgischer Volkskalender* 1871–1873. *Magyarország tisztí cím- és névtára 1873*, 157.

előtte: k. számviteli tanácsos
a jogakadémián: 1870–1873?
doc. államszámvitelten
utána: ?

21. **Lindner, Gustav** (1836–1909)²⁴ dr. jur.

előtte: ügyvéd Bécsben, majd Nagyszébenben, **országgyűlési képviselő**
a jogakadémián: 1870–1879
1870–1873 prof. etika, jogfilozófia, közigazgatáspolitikai és magyar államjog
1873–1875 állam- és jogtudományi enciklopédia, jogelmélet, politika és
rendészettudomány, magyar államjog
1875–1879 etika, politika és magyar államjog
utána: a magyar alkotmány- és pénzügyi jog egyetemi tanára Kolozsvárt
(1879–1900)

22. **Neugeboren, Emil Julius** (1838–?)²⁵ dr. jur.

előtte: bírósági titkár Szászsebesen
a jogakadémián: 1870–1887
1870–1873 suppl. erdélyi jogtörténet és helyi jogok, bányajog és
közigazgatási törvénytudomány
1873–1875 rk. prof. az erdélyi magyar és szász magánjog, statisztika,
közigazgatási törvénytudomány
1875–1879 prof. közigazgatási jog és statisztika
1879–1884 magyar közigazgatási jog, magyar és szász magánjog
1884–1887 közigazgatási jog és statisztika
utána: jogtanácsos, nyugállomány(1890)

23. **Hoch, Friedrich** (?–1874)²⁶

előtte: a Kúria semmitőszékének referense
a jogakadémián: 1871–1874
1871–1873 suppl. osztrák magán-, kereskedelmi- és váltójog
1873–1874 rk. prof. osztrák magán-, kereskedelmi- és váltójog
utána: elhunyt

24. **Möfert, Samuel** (?–?)²⁷ dr. med.

előtte: magyar királyi bírósági orvos
a jogakadémián: 1871–1880
1871–1880 doc. népszerű anatómia és igazságügyi orvostan
utána: Nagyszében városi orvosa

²⁴ SCHULLER, *Schriftsteller-Lexikon...*, 4, 267–268. *Österreichisches Biographisches Lexikon 1815–1950* 5 (Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, 1971), 223. DOI:10.1553/0x00282ef9. SZINNYEI József, *Magyar írók élete és munkái* 7 (Budapest: Hornyánszky, 1900), 1237–1238. *Budapesti Közlöny* 1879. máj. 16., 3847. *Magyarország tisztii cím- és névtára 1873*, 157. *Magyarország tisztii cím- és névtára 1875*, 137. *Magyarország tisztii cím- és névtára 1879*, 144.

²⁵ SCHULLER 4. 1902. SCHULLER, *Schriftsteller-Lexikon...*, 4, 319–321. SZINNYEI József, *Magyar írók...*, 9, 999–1001. *Budapesti Közlöny* 1873. nov. 20., 2173. *Magyarország tisztii cím- és névtára 1873*, 157. *Magyarország tisztii cím- és névtára 1875*, 137. *Magyarország tisztii cím- és névtára 1879*, 144. *Magyarország tisztii cím- és névtára 1884*, 266. *Magyarország tisztii cím- és névtára 1886*, 327. *Magyarország tisztii cím- és névtára 1887*, 327. *A Magyar Korona országainak zárszámadása az 1890. évre* (Budapest: Magyar Királyi Államnyomda, 1891), 74.

²⁶ *Budapesti Közlöny* 1871. márc. 25., 1591. *Budapesti Közlöny* 1873. nov. 7., 2086. *Budapesti Közlöny* 1873. nov. 20., 2173. *Magyarország tisztii cím- és névtára 1873*, 157.

²⁷ *Siebenbürgischer Volkskalender* 1873–1880. *Magyarország tisztii cím- és névtára 1873*, 157. *Magyarország tisztii cím- és névtára 1875*, 137.

25. **Katona Mór** (1845–1927)²⁸
 előtte: k. táblai joggyakornok
 a jogakadémián: 1872–1874
 1872 suppl. pénzügytan és pénzügyisme, bányajog és magyarországi magánjog
 1872–1873 rk. prof. római jog
 1873–1874 prof. római jog, magyar és osztrák magánjog
 utána: jogakadémiai tanár Győrött (1874–1892), Kassán (1892–1898), Pozsonyban (1899–1903), egyetemi tanár Budapesten (1903–1916)
26. **Fölkel István** (?–1890)²⁹ dr. jur.
 előtte: k. pénzügyi ügyész Győrött
 a jogakadémián: 1874–1887
 1874–1887 prof. jogelmélet és büntetőjog
 utána: rendelkezési állományban
27. **Rössler István** (1846–1895)³⁰ dr. jur.
 előtte: segédtanár és könyvtáros a győri jogakadémián
 a jogakadémián: 1874
 1874 rk. prof. politika és magyar közjog
 utána: jogakadémiai tanár Kassán (1874–)
28. **Biermann Mihály** (1850–1889)³¹ dr. jur.
 előtte: győri k. jogakadémiai tanársegéd
 a jogakadémián: 1874–1884
 1874–1876 rk. prof. római jog
 1876–1884 prof. római jog
 utána: rendelkezési állományban (1884), igazságügy minisztériumi titkár (1886–1889)
29. **Meltzl von Lomnitz, Oskar** (1843–1905)³² dr. jur.
 előtte: ügyész Marosvásárhelyen
 a jogakadémián: 1875–1887

²⁸ *Budapesti Közlöny* 1872. márc. 7., 428. *Budapesti Közlöny* 1872. jún. 28., 1163. *Budapesti Közlöny* 1873. nov. 20., 2173. SZINNYEI József, *Magyar írók élete és munkái* 5 (Budapest: Hornyánszky, 1897), 1221–1222. GULYÁS Pál, *Magyar írók élete és munkái* 16 (Budapest: Argumentum, 1995), 370–371. *Magyarország tiszti cím- és névtára 1873*, 157.

²⁹ *Pesti Napló* 1874. okt. 2. *Magyar Hivatalnokok Lapja* 1874. okt. 11., 326. *Magyarország tiszti cím- és névtára 1875*, 137. *Magyarország tiszti cím- és névtára 1879*, 144. *Magyarország tiszti cím- és névtára 1884*, 266. *Magyarország tiszti cím- és névtára 1886*, 327. *Magyarország tiszti cím- és névtára 1887*, 327. *A Magyar Korona országainak zárszámadása az 1890. évre* (Budapest: Magyar Királyi Államnyomda, 1891), 74.

³⁰ *Budapesti Közlöny* 1874. jan. 24., 145. SZINNYEI József, *Magyar írók élete és munkái* 11 (Budapest: Hornyánszky, 1906), 1337–1338.

³¹ *Budapesti Közlöny* 1874. aug. 18., 1506. *Budapesti Közlöny* 1876. okt. 27., 7442. *Siebenbürgischer Volkskalender 1875–1884*. SZINNYEI József, *Magyar írók élete és munkái* 1 (Budapest: Hornyánszky, 1891) 1058. *Jogtudományi Közlöny* 24, 4. sz. (1889): 35. *Magyarország tiszti cím- és névtára 1875*, 137. *Magyarország tiszti cím- és névtára 1879*, 144. *Magyarország tiszti cím- és névtára 1884*, 266. *Magyarország tiszti cím- és névtára 1886*, 327.

³² GULYÁS Pál, *Magyar írók élete és munkái* 18 (Budapest: Argumentum, 1999), 797–798. SCHULLER, *Schriftsteller-Lexikon...*, 4, 284–287. *Österreichisches Biographisches Lexikon...*, 6, 215. DOI:10.1553/0x002834fa. SZINNYEI József, *Magyar írók élete és munkái* 8 (Budapest: Hornyánszky, 1902), 1070–1071. *Siebenbürgischer Volkskalender 1876–1887*. *Magyarország tiszti cím- és névtára 1879*, 144. *Magyarország tiszti cím- és névtára 1884*, 266. *Magyarország tiszti cím- és névtára 1886*, 327. *Magyarország tiszti cím- és névtára 1887*, 327.

1875–1876	suppl.	nemzetgazdaságtan és pénzügtudomány, magyar pénzügyi jog
1876–1879	rk. prof.	nemzetgazdaságtan és pénzügtudomány, magyar pénzügyi jog
1879–1887	prof.	nemzetgazdaságtan és pénzügtudomány, magyar pénzügyi jog
utána:	1887–1898	országgyűlési képviselő

30. **Uzoni Sándor** (?–?)³³ dr. jur.

előtte:	beosztott bíró a fogarasi k. bíróságon
a jogakadémián:	1875–1887
1875–1876	suppl. magyar és osztrák magánjog
1876–1887	prof. magyar és osztrák magánjog
utána:	a pozsonyi bíróság bírója (1888)

31. **Andrae, Johann** (?–1886)³⁴

előtte:	k. számviteli tanácsos
a jogakadémián:	1876–1884
1876–1884	doc. államszámvitelten
utána:	k. számviteli tanácsos

32. **Persz Adolf** (1942–1906)³⁵ dr. jur., dr. phil.

előtte:	a statisztikai hivatal hivatalnoka Budapesten
a jogakadémián:	1876–1887
1876–1877	suppl. magyar és európai jog- és államtörténet, egyházjog
1877–1881	rk. prof. magyar és európai jog- és államtörténet, egyházjog
1881–1887	prof. magyar és európai jog- és államtörténet, egyházjog
utána:	a jogtörténet és az egyházjog tanára a nagyváradi jogakadémián (1888–1906)

33. **Domanovszky Endre** (1817–1895)³⁶

előtte:	gimnáziumi tanár Sopronban
a jogakadémián:	1876–1887
1876–1887	prof. filozófia
utána:	nyugállomány

34. **Wertheimer, Eduard** (1848–1930)³⁷

³³ *Budapesti Közlöny* 1875. febr. 5., 741. *Budapesti Közlöny* 1876. okt. 1., 6709. *Budapesti Közlöny* 1888. nov. 4., 1. *Siebenbürgischer Volkskalender* 1876–1887. *Magyarország tiszti cím- és névtára* 1875, 137. *Magyarország tiszti cím- és névtára* 1879, 144. *Magyarország tiszti cím- és névtára* 1884, 266. *Magyarország tiszti cím- és névtára* 1886, 327. *Magyarország tiszti cím- és névtára* 1887, 327.

³⁴ *Siebenbürgischer Volkskalender* 1876–1884. *Budapesti Közlöny* 1886. dec. 28., 7. *Magyarország tiszti cím- és névtára* 1875, 137. *Magyarország tiszti cím- és névtára* 1884, 266.

³⁵ *Budapesti Közlöny* 1877. jún. 16., 4737. SZINNYEI, *Magyar írók...*, 10, 807. Magyar Katolikus Lexikon. <http://lexikon.katolikus.hu/P/Persz.html> (hozzáférés: 2022.12.19.) *Siebenbürgischer Volkskalender* 1876–1887. *Magyarország tiszti cím- és névtára* 1879, 144. *Magyarország tiszti cím- és névtára* 1884, 266. *Magyarország tiszti cím- és névtára* 1886, 327. *Magyarország tiszti cím- és névtára* 1887, 327.

³⁶ *Budapesti Közlöny* 1876. jan. 12., 189. SZINNYEI József, *Magyar írók élete és munkái* 2 (Budapest: Hornyánszky, 1893), 988–990. *Siebenbürgischer Volkskalender* 1880–1887. *Magyarország tiszti cím- és névtára* 1879, 144. *Magyarország tiszti cím- és névtára* 1884, 266. *Magyarország tiszti cím- és névtára* 1886, 327. *Magyarország tiszti cím- és névtára* 1887, 327.

³⁷ *Budapesti Közlöny* 1877. jan. 17., 378. *Budapesti Közlöny* 1881. jan. 28., 1. *Österreichisches Biographisches Lexikon 1815–1950* 16 (Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, 2019), 146. DOI:10.1553/0x003afd44.

előtte: habilitáns
a jogakadémián: 1877–1886
 1877–1881 rk. prof. történelem
 1881–1885 prof. történelem
utána: rendkívüli egyetemi tanár Kolozsvárt (1885–1886), a pozsonyi jogakadémia rendes tanára (1886–1914)

35. **Kiss Mór Ernő** (1857–1945)³⁸ dr. jur.

előtte: habilitált doktor
a jogakadémián: 1880–1886
 1880–1881 suppl. alkotmány- és közigazgatáspolitikai, magyar közjog, a jog- és államtudomány enciklopédiája
 1881–1883 rk. prof. alkotmány- és közigazgatáspolitikai, magyar közjog, a jog- és államtudomány enciklopédiája
 1883–1884 prof. alkotmány- és közigazgatáspolitikai, magyar közjog, a jog- és államtudomány enciklopédiája
utána: átmenetileg a kolozsvári egyetemre rendelve (1884), a római jog, majd a pandektajog rendkívüli egyetemi tanára (1886–1890), egyetemi rendes tanár ugyanott (1890–1919)

36. **König, Heinrich** (1847–?)³⁹

előtte: nagyszombati bírósági orvos
a jogakadémián: 1882?–?
 1882?–? doc. bírósági orvostudomány
utána: nőgyógyász

A listából kiderül, hogy míg a kezdeti években a tanári kar szinte kizárólag erdélyi szászokból állt, addig az 1850-es és 1860-as években a tanári kar összetétele már nagyobb változatosságot mutat. Ez annak volt köszönhető, hogy a szászok mellett ebben az időben több, az örökös tartományokból származó professzor is dolgozott. A tanári kar regionális és nemzeti sokszínűsége még egy ideig fennmaradt azután is, hogy 1870-ben a magyar lett az oktatás nyelve. Az 1870 körüli átszervezés után azonban a szakmai alkalmasság mellett a magyar központi hatalom iránti lojalitás is kritérium lett a professzorok kinevezésénél.

SZINNYEI, *Magyar írók...*, 14, 1529–1531. *Siebenbürgischer Volkskalender* 1880–1884. *Magyarország tisztii cím- és névtára* 1879, 144. *Magyarország tisztii cím- és névtára* 1884, 266. *Magyarország tisztii cím- és névtára* 1886, 327.

³⁸ [DIÓSZEGI] SZABÓ Pál, „Kiss Mór”, in *A Szegedi Tudományegyetem jogászprofesszorai I.* - FORVM Acta Juridica et Politica 10, 1. sz. (2020): 357–369. *Siebenbürgischer Volkskalender* 1882–1884. *Budapesti Közlöny* 1881. jan. 28., 1. *Budapesti Közlöny* 1886. ápr. 13., 2. GULYÁS, *Magyar írók élete...*, 16, 661. *Magyarország tisztii cím- és névtára* 1884, 266. *Magyarország tisztii cím- és névtára* 1886, 327.

³⁹ SZINNYEI *Magyar írók...*, 7, 46–47. *Magyarország tisztii cím- és névtára* 1884, 266.